

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ

Назаренко Я.Я., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, iaroslavanazarenko@gmail.com, orcid.org/0000-0002-2343-6988

DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF FUNCTIONING OF NON-STATE PENSION FUNDS OF UKRAINE

Nazarenko I.I., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, iaroslavanazarenko@gmail.com, orcid.org/0000-0002-2343-6988

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть пенсійна система України зазнала значних трансформацій. Нині система загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення містить всі внески, що сплачуються роботодавцями на користь працюючих. Розмір пенсійних виплат залежить від рівня заробітної плати, з якої вони сплачувались, та від терміну їх сплати. Великим здобутком для України є впровадження третього рівня пенсійної системи – недержавного пенсійного забезпечення, основу яких складають недержавні пенсійні фонди, що підлягають регулюванню з боку держави. Однак, незважаючи на запровадження пенсійної реформи, багато проблем залишаються все ще не вирішеними: перший рівень пенсійної системи не здатен повністю забезпечити людей пенсійного віку гідними пенсіями, другий рівень – досі не впроваджений і знаходиться у стані розробки, третій рівень – не відіграє вагомої ролі у житті громадян країни, а тому не може виконувати своє основне призначення – соціальний захист працюючих у майбутньому і розвиток вітчизняного фондового ринку та економіки загалом.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання пенсійного забезпечення та реформування пенсійної системи України висвітлені у працях вітчизняних вчених: Н. Ю. Баланюк [4], Л. Л. Гевлич [3], Л.В. Діденко [5], Н.В. Жмурко [8], А.В. Калачик [3], А.Ю. Левкевич [8], І.В. Фисун [7], К.П. Штепенко [6] та ін. Однак, питання розвитку та формування ефективного організаційно-економічного механізму функціонування недержавних пенсійних фондів і досі потребують подальшого вивчення та дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання запровадження в Україні дієвої системи пенсійного забезпечення є актуальними задля забезпечення соціально-економічних реформ та сталого розвитку країни в цілому та для гарантування соціального захисту громадян. Тому, для забезпечення економічного розвитку України важливе місце займає завершення трансформаційних процесів в системі пенсійного забезпечення, а саме запровадження ефективного функціонування другого та третього рівня пенсійної системи через систему недержавних пенсійних фондів, що надають відносно новий вид послуг для населення з метою підвищення добробуту через додаткові пенсійні виплати.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження організаційно-економічного механізму функціонування недержавних пенсійних фондів, виявлення проблем та перспектив розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Специфіка функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні полягає у формуванні різноманітних елементів фінансових механізмів фондів. У ролі основного інструмента фінансового механізму функціонування фондів недержавного пенсійного забезпечення виступають пенсійні внески громадян України, що здійснюються до фондів за їх власним бажанням. Вагомий вплив на розмір майбутніх пенсійних виплат осіб, що є учасниками недержавних пенсійних фондів, має діяльність фінансових інституцій, які здійснюють вкладення коштів, що є у розпорядженні фонду, в визначені об'єкти інвестування.

Нині в Україні питання старіння населення стоїть надзвичайно гостро і є серйозною проблемою, з якою стикаються всі пенсійні системи світу. Частка людей пенсійного віку збільшується, а народжуваність зменшується. Це все призводить до зменшення внесків, що сплачує працездатне населення, і ця тенденція з року в рік зберігається і набирає обертів. Якщо держава не вживатиме відповідні заходи в сфері недержавного пенсійного забезпечення щодо мотивації

населення працювати після досягнення пенсійного віку, в майбутньому можлива загроза колапсу усієї пенсійної системи.

Світова фінансова криза та, як результат, поглиблений економічний спад в більшості держав світу досі мають свій відбиток у економіці цих країн. Це викликає загрозу скорочення пенсійних внесків до системи пенсійного забезпечення, а також підвищення кількості громадян пенсійного віку. Тому, актуальним питанням для держав є уникнення демографічного старіння населення, яке підштовхує Уряди країн до прийняття відповідної пенсійної реформи, яка б зменшила навантаження на працездатне населення і забезпечила гідне майбутнє своїм пенсіонерам. Рівень розвитку пенсійної системи в країні відіграє важливу роль не тільки у громадському житті населення, а й у фінансово-бюджетній системі держави. Реформи, що були здійснені раніше, не подолали наслідки кризи пенсійного забезпечення, а тому й не було сформовано дієвого механізму функціонування пенсійної системи. Однак, слід відмітити, що вітчизняна пенсійна система має не лише недоліки та слабкі сторони, але й ряд переваг та сильних сторін (рис. 1). До основних сильних соціальних гарантів наявної в Україні пенсійної системи можна віднести здійснення пенсійних виплат довічно та здійснення державного регулювання у сфері державного пенсійного страхування.

СИЛЬНІ СТОРОНИ	Здійснення пенсійних виплат довічно
	Захист осіб пенсійного віку та їх забезпечення, незважаючи на невисокий дохід упродовж їх трудової діяльності.
	Встановлена диференціація пенсій на державному рівні.
	Гарантування державою мінімального рівня пенсійного забезпечення.
	Здійснення державного регулювання за сферою пенсійного страхування.
СЛАБКІ СТОРОНИ	Збереження принципу солідарності з покоління у покоління.
	Відсутність впливу трудового стажу та суми сплачених внесків на величину пенсійних виплат.
	Відсутність гарантій до недержавного пенсійного страхування.
	Вплив демографічних факторів на пенсійну систему.
	Наявність спеціальних пільг окремим групам громадян, що спричиняє суперечливі умови щодо пенсійного забезпечення загалом.

Рисунок 1 – Аналіз сильних та слабких сторін пенсійної системи України
Figure 1 – Analysis of strengths and weaknesses of the pension system of Ukraine

Основні можливості формування ефективної пенсійної системи України представлені на рис. 2. Таким чином, визначено, що в теперішніх умовах найкращим варіантом для підвищення ефективності сучасної пенсійної системи є впровадження повноцінної трирівневої системи, яка включає в себе солідарне пенсійне забезпечення, накопичувальну та добровільну системи пенсійного страхування.

Рівень розвитку пенсійної системи в країні відіграє важливу роль не тільки у громадському житті населення, а й у фінансово-бюджетній системі держави. Реформи, що були здійснені раніше, не подолали наслідки кризи пенсійного забезпечення, а тому й не було сформовано дієвого механізму функціонування пенсійної системи. Тому, виникає необхідність прийняття вдосконаленої пенсійної реформи, яка зможе подолати труднощі, які досі стоять перед вітчизняною системою пенсійного забезпечення. Зовнішні чинники, які впливають на розвиток пенсійної системи та повинні безпосередньо регулюватися з боку держави можна виокремити у наступні групи:

- у сфері макроекономіки – підвищення рівня заробітної плати, зниження рівня інфляції, ліквідація тіньової економіки, збільшення продуктивності праці;
- на ринку праці – скорочення рівня безробіття, створення нових робочих місць, впровадження заходів щодо запобігання приховуванню заробітної плати;
- у галузі демографії – підвищення якості охорони здоров'я, збільшення народжуваності, зниження смертності в дитячому та працездатному віці, контроль зовнішньої трудової міграції.

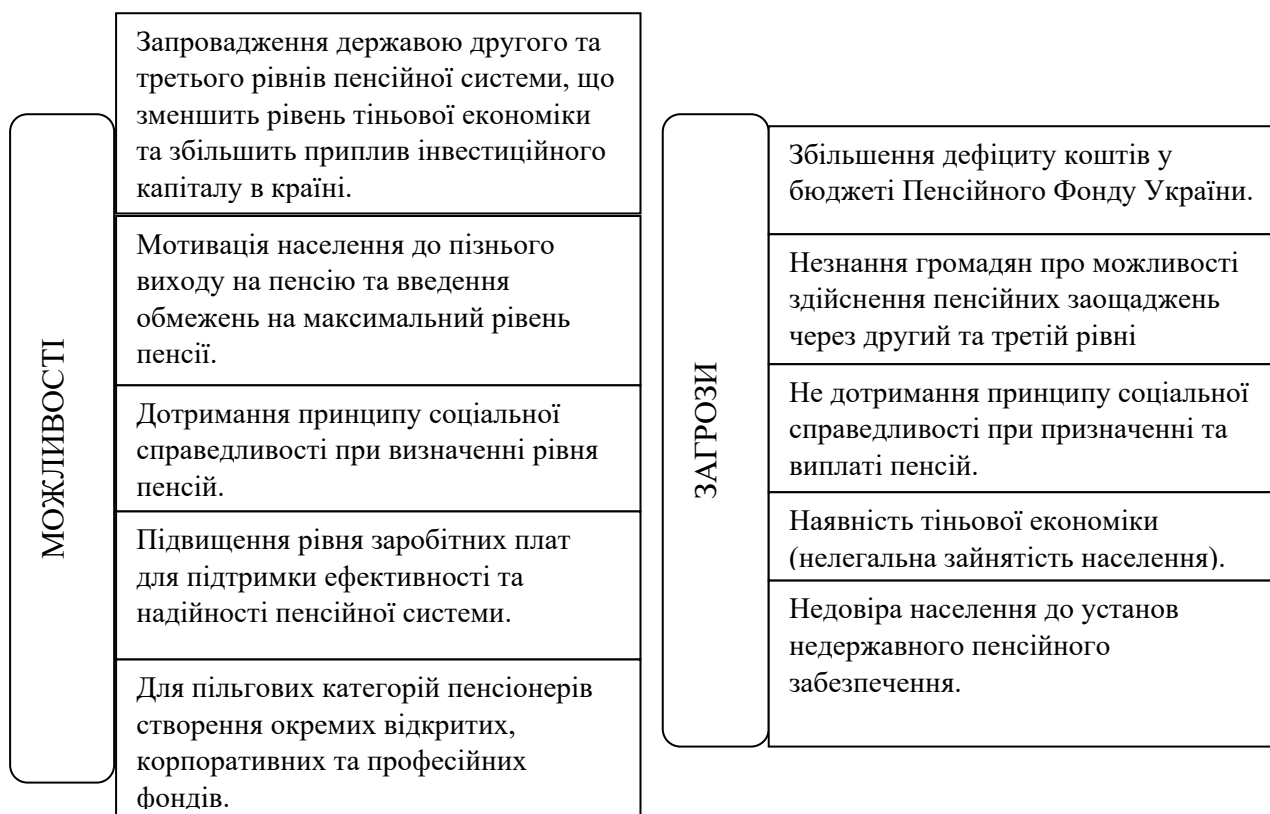

Рисунок 2 – Аналіз можливостей та загроз пенсійної системи України
Figure 2 – Analysis of opportunities and threats of the pension system of Ukraine

До основних проблем, які постають перед недержавними пенсійними фондами при залученні фінансових ресурсів, що є необхідними для провадження їх діяльності, належать:

- низький ступінь довіри громадян країни до фінансових інституцій такого типу;
- територіальна неоднорідність функціонування фондів недержавного пенсійного страхування.

Для вирішення даних проблем необхідно вжити наступні заходи:

1) передбачити на законодавчому рівні додаткові гарантії учасникам недержавних пенсійних фондів для підвищення їх довіри,

2) встановити гарантійні виплати; даний фінансовий інструмент набуває нині особливої актуальності, та, наприклад, на рівні солідарної системи виступає у вигляді виплати мінімальної пенсії населенню. На рівні недержавного пенсійного забезпечення цей інструмент досі не впроваджено, тобто такі гарантії є відсутніми. В Законі України “Про недержавне пенсійне забезпечення” прописано, що “держава не несе відповідальності за зобов’язаннями недержавних пенсійних фондів” [2].

3) здійснювати державну підтримку щодо створення в різних регіонах країни для працівників бюджетних інституцій недержавних пенсійних фондів, що дозволить збільшити кількість учасників фондів і, як наслідок, призведе до зростання величини пенсійних внесків.

4) впровадити схеми пільгового оподаткування, що є дієвим інструментом економічного стимулювання. На сьогодні, в Україні передбачено вирахування суми сплачених внесків до пенсійного фонду з бази оподаткування. Якщо, розглянути досвід інших країн, то, наприклад, у Польщі сума пенсійних виплат обкладається лише податком на прибуток, а утримання на соціальне страхування не здійснюються [9]. Загалом, у більшості країн, оподаткування коштів відбувається на етапі їх вкладення, а при здійсненні пенсійних виплат використовується пільгове оподаткування.

Безумовним стимулом підвищення рівня капіталізації вітчизняних фондів недержавного пенсійного забезпечення є використання схем пільгового оподаткування. Таким чином забезпечується розширення можливостей інвестування, зменшення ступеню тінізації економіки, гарантування захисту учасникам недержавних пенсійних фондів.

Поява пенсійного страхування на ринку фінансових послуг призвело до збільшення кількості фінансових інституцій, які здійснюють діяльність у сфері недержавного (додаткового) пенсійного забезпечення, надаючи відповідні послуги застрахованим учасникам накопичувальної системи

пенсійного страхування. До їх числа належать: недержавні пенсійні фонди, банки, компанії-адміністратори, компанії з управління активами, банки-зберігачі та страхові компанії.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що фінансовий механізм функціонування недержавних пенсійних фондів, який діє сьогодні в Україні, повністю відповідає існуючим умовам становлення та розвитку пенсійного забезпечення в державі, але, в нормативному та правовому планах необхідно здійснити деякі зміни, які сприятимуть ефективному функціонуванню існуючих фінансових механізмів.

Основна мета здійснення пенсійної реформи в нашій країні полягає у вирішенні питання щодо підвищення життєвого рівня людей, які досягли пенсійного віку. Протягом останніх років у вітчизняній пенсійній системі відбувся прорив, було прийнято багато законів та нормативно-правових документів щодо системи пенсійного забезпечення, що дало поштовх до реалізації пенсійної реформи. Сьогодні, перед Урядом України постає декілька проблем, а саме:

1. Складна демографічна ситуація.
2. Нерозвиненість недержавного пенсійного страхування.
3. Питання зростання величини базової «соціальної» пенсії до рівня прожиткового мінімуму.

Наразі, сучасний стан розвитку недержавних пенсійних фондів не дає можливості повністю реалізувати своє призначення та фінансові можливості. Основними причинами цього є низька фінансова обізнаність населення, що відображається у низькому рівні участі населення у добровільній системі пенсійного забезпечення, низький рівень доходів, неналежна мотивація громадян та недовіра до пенсійних фондів.

Узагальнюючи пропозиції науковців і фахівців з питань пенсійного забезпечення можна сформулювати наступні рекомендації щодо поліпшення сучасного стану системи пенсійного забезпечення України та перспектив її розвитку (рис. 3):

➤ Вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері пенсійного забезпечення, спираючись на зарубіжний досвід функціонування недержавних пенсійних фондів.

➤ Запровадження на законодавчому рівні основних положень щодо управління фінансовими ризиками інвестиційних портфелів недержавних пенсійних фондів.

➤ Передача функції управління активами недержавних пенсійних фондів до недержавних компаній для підвищення рівня ефективності управління системою недержавного пенсійного забезпечення загалом.

➤ Встановлення регуляторами обмежень на інвестування, що передбачають дозвіл на здійснення інвестицій тільки в ті активи, до яких можливо застосовувати єдину систему оцінювання вартості, а також встановлення гранично допустимих обсягів інвестицій, які визначаються на основі середньомісячних значень інвестування пенсійних активів.

➤ Запровадження неухильного використання міжнародних стандартів фінансової звітності усіма суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення для підвищення рівня прозорості діяльності фондів на ринках України.

➤ Здійснення державної підтримки щодо створення в різних регіонах країни недержавних пенсійних фондів, що дозволить збільшити кількість учасників фондів і, як наслідок, призведе до зростання величини пенсійних внесків.

➤ Підвищення рівня інформаційно-роз'яснювальної роботи серед громадян України, в тому числі роботодавців, юридичних осіб, об'єднань громадян та профспілок, зокрема:

а) розповсюдження інформації серед громадян про переваги здійснення вкладів до недержавних пенсійних фондів та гарантії отримання додаткових пенсійних виплат при досягненні пенсійного віку для учасників фондів;

➤ б) впровадження єдиної системи публічної оцінки стану фінансово-господарської діяльності фондів недержавного пенсійного забезпечення, що визначається на законодавчому рівні у відповідних нормативно-правових документах, та зобов'язує фонди розкривати інформацію про результати своєї діяльності відкрито і прозоро.

Посилення захисту прав споживачів шляхом введення обов'язку до недержавних пенсійних фондів розкривати повну інформацію про пенсійні продукти, щоб учасники мали можливість порівняти їх між собою, в тому числі і з продуктами інших пенсійних фондів та прийняти самостійний вибір фонду, який буде розпоряджатися їх вкладами, забезпечуючи максимальний прибуток і нести відповідальність за свій вибір самостійно. Таким чином буде вирішено питання наявності непрозорої конкуренції на ринку.

➤ Створення єдиного контролюючого державного органу за діяльністю суб'єктів фондів недержавного пенсійного забезпечення.

➤ Досягнення оптимального співвідношення між рівнями фінансових ризиків та прибутковістю в інвестиційних портфелях недержавних пенсійних фондів. Це можливо за умови впровадження змін до регуляторної бази, проведення комплексної програми щодо розвитку вітчизняного ринку капіталів.

➤ Скасування обмежень на проведення операцій з валютою з можливістю подальшого регулювання інвестування, передбачаючи здійснення інвестицій в найбільш ліквідні інструменти з мінімальним ризиком, що є в обігу на розвинутих фінансових ринках.

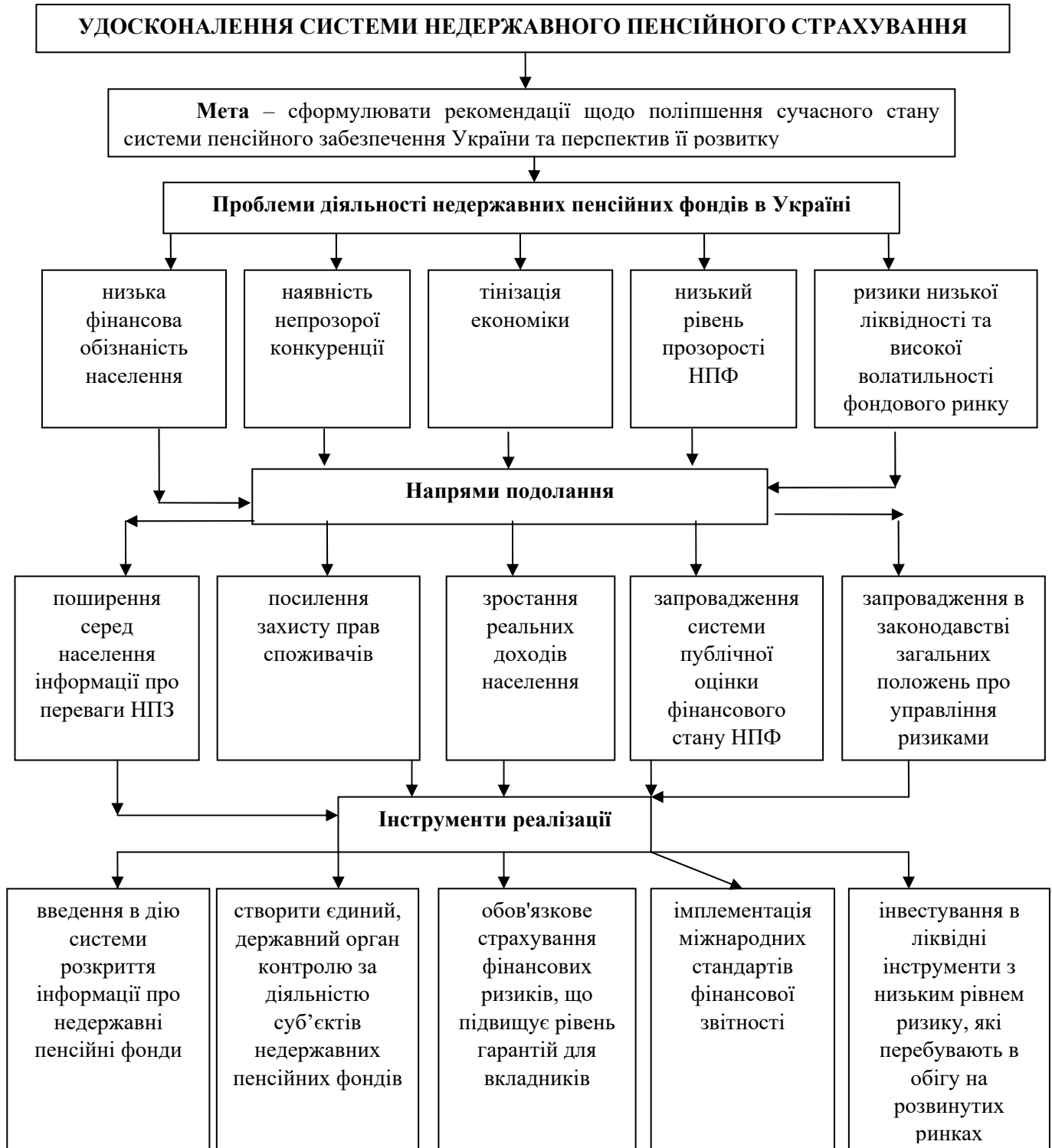

Рисунок 3 – Механізм реалізації вдосконалення функціонування системи недержавного пенсійного страхування

Figure 3 – The mechanism for implementing the improvement of the functioning of the private pension insurance system

Окрім цього, для розвитку третього рівня пенсійної системи в Україні необхідно забезпечити такі умови:

- підвищити рівень реальних доходів населення (застрахованих осіб) та їх детінізація. Це матиме позитивний вплив, оскільки внески до пенсійних фондів здійснюються безпосередньо із заробітної плати працюючих;

- ефективно стимулювати населення здійснювати пенсійні заощадження та створювати для цього визначені передумови, поширюючи серед населення інформації про переваги участі у недержавних пенсійних фондах;

- здійснювати ліцензування постачальників послуг, введення конкретних вимог до аудиту установ недержавного пенсійного забезпечення та інших постачальників послуг, моніторинг дотримання вимог і забезпечення виконання зобов'язань численними регуляторами для підвищення рівня довіри громадян до таких фондів;

- впровадження системи персоніфікованого обліку пенсійних вкладів, автоматизованого звітування про їх стан на банківському рахунку, системи акумуляції й обліку внесків, сумісної із системою електронних переказів банків на основі інформаційних технологій.

Додатково до вищезазначених напрямів вдосконалення системи недержавного пенсійного забезпечення слід виділити важливість розробки Пенсійного кодексу України для уніфікації пенсійного законодавства. Нині це є досить актуальним, оскільки юристи у сучасному правовому полі часто стикаються з проблемами, які не мають юридичного пояснення у сфері пенсійного забезпечення. Не дивлячись на велику кількість законодавчих документів, прозорість пенсійної системи не досягнута і це ставить справедливість диференціації пенсій під сумнів. Таким чином, перед Урядом стоїть завдання зведення різнопланових та розрізнених пенсійних норм у логічно побудовану та чітко структуровану схему, яка в повній мірі забезпечить справедливий та прозорий розподіл пенсійних коштів. Однак, перед цим необхідно переглянути основні моменти вітчизняної моделі пенсійної системи і визначитися, яким чином здійснити кодифікацію. Це стосуються не лише пенсійного забезпечення, а й сфери соціального захисту, частиною якої воно є [10].

Висновки. Пенсійна система в Україні є важливою складовою соціального захисту громадян, а, отже, відіграє вагомий роль у добробуті та безпеці людей пенсійного віку, частка яких в загальному обсязі населення є значною, а умови життя яких впливають на загальний життєвий стандарт в державі. Окрім цього, пенсійне забезпечення виступає важливою частиною фінансової системи, яка забезпечує економічне зростання, відтворення і розвиток населення, а також конкурентоспроможність країни у світовому масштабі. Пенсійна система має бути організована таким чином, щоб пенсіонери не відчували себе тягарем для працездатних осіб. Саме такий підхід є запорукою здорового та довгого життя, що сприймається кожною людиною як найвище благо. Таким чином, реалізувавши дані пропозиції, активізується процес формування та розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення, процес діяльності фізичних та юридичних осіб, покращиться фінансова стабільність вітчизняної пенсійної системи, відбудеться детінізація трудових відносин та заробітної плати населення, а життєвий рівень пенсіонерів збільшиться, що буде позитивно відображатися у соціально-економічному розвитку нашої держави.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

3. А. В. Калачик, Л. Л. Гевлич. Сучасний стан та тенденції розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/8453/8452>

4. Баланюк Н. Ю. Адміністративно-правовий нагляд та контроль за діяльністю недержавних пенсійних фондів / Н. Ю. Баланюк, К. В. Галян // Інформація і право. – 2015. – № 1. – С. 120-126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2015_1_18

5. Діденко Л. В. Система недержавного пенсійного забезпечення і розвиток фінансового посередництва в Україні / Л. В. Діденко, І. П. Головенко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2016. – № 1. – С. 30-44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2016_1_5

6. Штепенко К. П. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні / К. П. Штепенко, А. В. Деркаченко // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1. – С. 106-110. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12.1_239
7. Фисун І. В. Перспективи розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні / І. В. Фисун, І. І. Смішко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 23–30.
8. Жмурко Н.В. Роль недержавного пенсійного забезпечення як елементу фінансового ринку України. / Н.В. Жмурко, А.Ю. Левкевич // Регіональна економіка та управління – 2017. – № 2 (15) – С. 54-57.
9. Postupalska-Bożek Joanna. Korzyści podatkowe i oszczędzanie na przyszłość / Moja emerytura. – 30 stycznia 2015 [Elektroniczne źródło]. – Режим доступу: https://www.pekaopte.pl/informacje/aktualnosci/korzysci_podatkowe_i_oszczedzanie_na_przyszlosc
10. Ткаченко Л. Г. Кодифікація пенсійного законодавства: передумови та проблеми / Л. Г. Ткаченко // Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення : зб. наук. праць. Матеріали І міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25-26 квіт. 2013 р.) ; за ред. проф. М. І. Іншина, проф. Н. М. Хуторян, доц. В. І. Щербини. – К. : Ніка-Центр, 2013. – С. 634-638.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy Pro zagalnoobov'язkove pensyjne strahuvannia vid 09.07.2003№ 1058-IV [Law of Ukraine about compulsory pension insurance from 09.07.2003, № 1058-IV] Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1058-15> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro nederzhavne pensyjne zabezpechennia vid 09.07.2003№ 1057-IV [Law of Ukraine On private pension provision from 09.07.2003, № 1057-IV] Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15> [in Ukrainian].
3. A.V.Kalachyk, L.L. Hevlych suchasnyy stan ta tendenzii rozvytku nederzhavnykh pensyinykh fondiv v Ukraini [Current state and trends in the development of private pension funds in Ukraine] Retrieved from <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/8453/8452> [in Ukrainian]
- 4.N. Yu.Balaniuk (2015) Administratyvno-pravoviy nagliad ta control za dialnistiu nederzhavnykh pensyinykh fondiv [Administrative and legal supervision and control over the activities of non-state pension funds] *Informatsiia i pravo- Information and law*, 1, 120-126. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2015_1_18 [in Ukrainian]
5. L.V.Didenko (2016) Systema nederzhavnogo pensijnogo strahuvannia I rozvitok finansovogo poserednytstva v Ukraini [The system of private pension provision and the development of financial intermediation in Ukraine] *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoï sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 1, 30-44 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2016_1_5 [in Ukrainian]
6. K.P. Shtepenko (2016) Analiz diialnosti nederzhavnykh pensiinykh fondiv v Ukraini [Analysis of the activities of private pension funds in Ukraine] *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 12.1, 106 – 110. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12.1_239 [in Ukrainian]
7. I.V.Fisun (2016) Perspektyvy rozvytku systemy nederzhavnogo pensiinoho zabezpechennia v Ukraini [Prospects for the development of the private pension system in Ukraine] *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ser.: Ekonomichni nauky.- Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series: Economic Sciences*, 1, 23-30. [in Ukrainian]
8. N.V. Zhmurko (2017) Rol nederzhavnogo pensiinoho zabezpechennia yak elementu finansovoho rynku Ukrainy [The role of private pension provision as an element of the financial market of Ukraine] *Rehionalna ekonomika ta upravlinnia – Regional economy and management*, 2(15), 54-57. [in Ukrainian]
9. Postupalska-Bożek Joanna. Korzyści podatkowe i oszczędzanie na przyszłość / Moja emerytura. – 30 stycznia 2015 [Elektroniczne źródło]. – Режим доступу: https://www.pekaopte.pl/informacje/aktualnosci/korzysci_podatkowe_i_oszczedzanie_na_przyszlosc
10. L.H.Tkachenko Kodyfikatsiia pensiinoho zakonodavstva: peredumovy ta problem [Codification of pension legislation: preconditions and problems] *Tendentsii rozvytku nauky trudovoho prava ta prava sotsialnoho zabezpechennia : zb. nauk. prats. Materialy I mizhnar. nauk.-prakt. Konf. Kyiv: Nika-Tsentr*[in Ukrainian]

РЕФЕРАТ

Назаренко Я.Я. Розвиток організаційно-економічного механізму функціонування недержавних пенсійних фондів України / Я.Я. Назаренко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 2 (52).

В статті досліджені механізм функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні, виявлені проблеми та перспективи розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.

Об'єкт дослідження – механізм функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні.

Мета роботи – Метою статті є дослідження організаційно-економічного механізму функціонування недержавних пенсійних фондів, виявлення проблем та перспектив розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.

Метод дослідження – узагальнення фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених економістів в системі формування фінансових ресурсів, діалектичний підхід, фундаментальні положення економічної теорії, системно-логічний підхід до дослідження економічних явищ і процесів.

Протягом останніх десятиліть пенсійна система України зазнала значних трансформацій. Нині система загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення містить всі внески, що сплачуються роботодавцями на користь працюючих. Розмір пенсійних виплат залежить від рівня заробітної плати, з якої вони сплачувались, та від терміну їх сплати. Великим здобутком для України є впровадження третього рівня пенсійної системи – недержавного пенсійного забезпечення, основу яких складають недержавні пенсійні фонди, що підлягають регулюванню з боку держави. Однак, незважаючи на запровадження пенсійної реформи, багато проблем залишаються все ще не вирішеними: перший рівень пенсійної системи не здатен повністю забезпечити людей пенсійного віку гідними пенсіями, другий рівень – досі не впроваджений і знаходиться у стані розробки, третій рівень – не відіграє вагомої ролі у житті громадян країни, а тому не може виконувати своє основне призначення – соціальний захист працюючих у майбутньому і розвиток вітчизняного фондового ринку та економіки загалом. В Україні недержавні пенсійні фонди виступають у ролі фінансових інституцій, які за рахунок пенсійних внесків громадян формують довгострокові фінансові ресурси та трансформують їх в інвестиційний капітал, що в майбутньому забезпечує отримання учасниками фондів пенсійних внесків. Відповідальність за результати своєї діяльності недержавні пенсійні фонди несуть самостійно. Діяльність недержавних пенсійних фондів спрямована на залучення коштів від фізичних та юридичних осіб у вигляді пенсійних внесків з метою їх захисту від інфляційних процесів та примноження, а при досягненні учасниками пенсійного віку здійснення їм пенсійних виплат. Таким чином, формування портфеля інвестицій здійснюється в інтересах учасників фондів з метою отримання максимальної дохідності при мінімальних ризиках та гарантування захисту пенсійних активів.

Пенсійна система в Україні є важливою складовою соціального захисту громадян, а, отже, відіграє вагомий роль у добробуті та безпеці людей пенсійного віку, частка яких в загальному обсязі населення є значною, а умови життя яких впливають на загальний життєвий стандарт в державі. Окрім цього, пенсійне забезпечення виступає важливою частиною фінансової системи, яка забезпечує економічне зростання, відтворення і розвиток населення, а також конкурентоспроможність країни у світовому масштабі. Пенсійна система має бути організована таким чином, щоб пенсіонери не відчували себе тягарем для працездатних осіб. Саме такий підхід є запорукою здорового та довгого життя, що сприймається кожною людиною як найвище благо.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МЕХАНІЗМ, СТРАХУВАННЯ, ПЕНСІЙНА СИСТЕМА, НЕДЕРЖАВНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ФОНД

ABSTRACT

Nazarenko I.I. Development of organizational and economic mechanism of functioning of non-state pension funds of Ukraine. Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal. – K.: NTU, 2022. – Issue 2 (52).

The article examines mechanism of functioning of non-state pension funds in Ukraine, identified problems and prospects for the development of the non-state pension system.

Object of study – mechanism of functioning of non-state pension funds in Ukraine.

Purpose – research of organizational and economic mechanism of functioning of non-state pension funds, identification of problems and prospects of development of the system of non-state pension provision.

Method study – generalization of fundamental works of Ukrainian and foreign scientists of economists is in the internal checking system, dialectical going, fundamental positions of economic theory, system-logical approach near research of the economic phenomena and processes.

Ukraine's pension system has undergone significant transformations in recent decades. At present, the system of compulsory state pension provision contains all the contributions paid by employers for the benefit of employees. The amount of pension benefits depends on the level of wages from which they were paid and the term of their payment. A great achievement for Ukraine is the introduction of the third level of the pension system – private pension provision, which is based on non-state pension funds that are subject to state regulation. However, despite the introduction of pension reform, many problems remain unresolved: the first level of the pension system is not able to fully provide people of retirement age with decent pensions, the second level – not yet implemented and under development, the third level – does not play a significant role. life of the country's citizens, and therefore cannot fulfill its main purpose – the social protection of workers in the future and the development of the domestic stock market and the economy as a whole. In Ukraine, private pension funds act as financial institutions that form long-term financial resources through citizens' pension contributions and transform them into investment capital, which in the future ensures that pension fund participants receive pension contributions. Non-state pension funds are responsible for the results of their activities. The activities of non-state pension funds are aimed at attracting funds from individuals and legal entities in the form of pension contributions in order to protect them from inflation and increase, and when participants reach retirement age to make them pension payments. Thus, the formation of the investment portfolio is carried out in the interests of fund participants in order to obtain maximum profitability with minimal risk and guarantee the protection of pension assets.

KEYWORDS: MECHANISM, INSURANCE, PENSION SYSTEM, NON-STATE PENSION FUND

АВТОРИ:

Назаренко Ярослава Ярославівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: serrena@ukr.net, тел. +380679479956, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к.424.

AUTHOR:

Nazarenko Iaroslava I., Ph.D., associate professor, National Transport University, associate professor department of finances, account and audit, e-mail: serrena@ukr.net, tel. +380679479956, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of 424.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, ЗАТ «УКРАКАДЕМІНВЕСТБУД», директор, м. Київ, Україна

Базиліук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bondarenko E.V., Ph.D., Economics (Dr.), Professor, CJSC «UKRAKADEMINVESTBUD», director, Kyiv, Ukraine

Bazylyuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, professor department of finances, account and audit, Kyiv, Ukraine.